

RUDAR

••• Glasilo slovenskih rudarjev •••

Izhaja trikrat na mesec in sicer vsak prvi, drugi in četrti četrtek v mesecu, z datumom naslednjega dne. Naročnina znaša za celo leto 4 krone, za pol leta 2 kroni in za četrt leta 1 krono. Posamezne številke po 10 vinarjev. Reklamacije so poštnine proste. Nefrankirana pisma se ne sprejmejo. Rokopisi se ne vračajo. Inserati po dogovoru. Uredništvo in upravnništvo lista je v Zagorju ob Savi.

Rudniški urad v Ljubljani na pomoč zagorskim liberalcem.

V enajsti številki smo objavili zaradi vednih napadov na zagorsko delavstvo v „Slovenskem Narodu“ oklic, v katerem pozivljamo delavce na odločen boj. Oklic je podpisalo 41 zaupnikov, med njimi so tudi odborniki bratovske skladnice. Organizirano delavstvo smatra odbornike bratovske skladnice ne le za odbornike bratovske skladnice, ampak tudi za zaupnike sploh. Rudniški urad, katerega vodja je gospod nadkomisar Stergar, pa tega ne more razumeti. Opazil je v teh podpisih prekoračenje delokroga odbornikov bratovske skladnice. Kako bo to zagovarjal ali utemeljeval, smo radovedni. Povemo pa mu, da bomo po svojih zastopnikih v državnem zboru pustili interpelirati ministra za javna dela, ali je rudniški urad v Ljubljani za to tu, da varuje zagorske liberalce. Gospodu nadkomisarju priporočamo, da je poleg istega oklica v našem listu dovolj stvari, ki bi bolj spadale v njegovo stroko. Torej če ga čita, naj se drugič pobriga tudi za tiste notice, ki pozivljajo naravnost rudniški urad, da poseže vmes.

Okrožna rudarska konferenca v Trbovljah.

V nedeljo, dne 28. avgusta se je vršila v Trbovljah okrožna rudarska konferenca. Svoje zastopnike so poslale podružnice Trbovlje, Zagorje, Hrastnik, Kočevje, Idrija, Spodnja Idrija, Černo, Leše, Velenje, Zabukovica in Labinj. Slovensko strokovno komisijo je zastopal sodrug Bartl. Navzočih je bilo tudi pet članov okrožnega (revirnega) odbora. Tajništvo je zastopal sodrug Sitter, uredništvo in upravnništvo „Rudarja“ pa

sodrug Čobal. Unijo rudarjev avstrijskih je zastopal sodrug Kratochvil iz Češkega.

Konferenca se je vršila v Delavskem Domu. Otvoril jo je ob devetih dopoldne sodrug Čobal kot načelnik okrožnega odbora. Pozdravil je vse navzoče. Sodrug Sitter je predlagal za predsednika sodruga Štravs (Idrija), za podpredsednika sodruga Uleta (Zagorje) in zapisnikarja sodruga Malovrha (Hrastnik). Predlog je bil sprejet in izvoljeno predsedstvo je zasedlo svoja mesta.

Sodrug Štravs (Idrija) se zahvali za izvolitev in otvori konferenco. Pozdravlja vse navzoče in jim priporoča, da bi se natanko držali zborovalnega in poslovnega reda. Nato podeli besedo tajniku sodrugu Sitterju, ki poda poročilo tajništva.

Sodrug Sitter (Trbovlje): Pozdravljam vse navzoče v trboveljskem Delavskem Domu, ki so ga sezidali delavci sami. Trboveljski Delavski Dom je prvi tak proletarski dom. Naj bi rodila današnja konferenca obilo uspehov in naj bi zanesli odposlanci vse dobre in plodovite misli med svoje tovariše rudarje, da se bo rudarska stvar razcvitala bolj in bolj! Pozdravljam vse še enkrat prav srčno v našem proletarskem domu! Podati hočem tajniško poročilo, ki bo moralo biti zaradi precej obširnega zborovalnega reda kratko in jedrnat. Poudarjati moram, da se rudarji še vse premalo zanimajo za organizacijo. Med rudarji je premalo vztrajnosti. To sem opazil, ko sem hodil po raznih shodih. Rudarji so se hipno navdušili, toda to navdušenje je minilo in zopet so šli po starem tiru. Dela je imelo tajništvo zelo mnogo, da, bilo je z delom preobloženo. Treba je bilo opravljati razne organizacijske stvari, bratovskoskladnične zadeve; treba je bilo mnogokje posredovati zaradi stavke, kajti delavci se ravno sedaj ob slabih gospodarskih razmerah stiskajo in preganjajo, da bi vsled raz-

burjenosti pričeli s stavko, ki bi morala pone-srečiti. Vršili so se tudi shodi zaradi zavarovanja rudarjev. Toda tudi doma v Trbovljah je imelo tajništvo mnogo posla. Vsak dan je prišlo v tajništvo par ljudi po razne svete. V Kočevju je rudarsko gibanje končalo precej uspešno, dosegle so se višje bolniške podpore. Plačilna gibanja so se vršila povsod, v Zagorju, Trbovljah, Lešah in drugod. Treba je bilo ravnati zelo previdno, ker so sedaj slabe gospodarske razmere in bi si podjetniki stavko naravnost želeli. Zahteve rudarjev so bile odklonjene skoro povsod; le v Velenjah se je doseglo petodstotno izboljšanje plače za jamske delavce. Vendar v Velenjah stvar še ni povsem končana, kakor tudi v Zabukovci ne. Stavk je bilo pet. V Trbovljah tri, ena v Lešah in ena v Labinju. Labinjska stavka še sedaj ni končana. Kar se tiče trboveljskih stavk, so bile naglo končane, ker je tajništvo neutegoma posredovalo. Vse stavke so povzročile slabe plače in pa šikaniranje delavstva. V Labinju se je stavka razvila neugodno; treba bi bilo več preudarka. V Trbovljah imamo hude boje z razmerami v bratski skladnici. Krivica se godi celo od strani zdravnika. Prišlo je do tožbe, toda tajništvo je bilo oproščeno. To je moje kratko poročilo. Prosil bi vas, naj se ne prepusti vse delo eni sami osebi. Vsi delajte! Priznam, da je mnogo težko. To vidimo tudi v Trbovljah. Saj so nam potrgali vsled ravnateljevega ukaza plakate, raznašalce naših listov se grozi, da jih vržejo na cesto. Toda kljub temu srčno naprej in na prihodnji konferenci bomo lahko dejali, da smo napredovali!

Natančnejši pregled tajniškega delovanja na podlagi števil prinesemo v prihodnji številki.

Uredniško in upravniško poročilo „Rudarja“ je podal sodrug Čobal (Zagorje): Govoril bom kratko. List se je sklenil izdajati na željo lanske konference; ta sklep je potrdila tudi Unija. Sta-

LISTEK.

Besede mlademu delavcu.

Češki spisal I. S. Machar.

Ljubi prijatelj, neznan človek ti hoče povedati par besed. In jaz bi bil vesel, ako bi jih ti sprejel v svojo dušo tako, kakor da bi ti jih dejal tvoj tovariš, ki je že preromal tisto pot, ki jo imaš ti pred sabo...

Prosim te, da si zapomniš predvsem tole: Od vseh strani se ti je že dejalo in mnogokdaj bodeš še slišal besede: „Ti imaš dolžnosti do naroda, do domovine in do družbe“ — ne veruj tega, to ni res. Tvoja prva in najimenoitnejša dolžnost je dolžnost do samega sebe. Da bodeš možak, da bodeš človek v pravem smislu besede, to je tvoja dolžnost. Vse drugo je postranska stvar, ker vse drugo sledi iz te prve, najimenoitnejše dolžnosti. Kot celi možak, kot resnični človek boš polnoveljaven ud v družbi in v svojem narodu in kakor veš, velja tak ud več kakor tisoče in tisoče ničel.

In to boš lahko dosegel. Ako hraniš telo, nikar ne pozabi duha! Tudi duša je lačna, ah, duša je večno lačna — samo poslušaj njen glas in ne zamôri njene govornice! Še enkrat ti pravim: Ne zamôri njene govornice! Zakaj duša se da zamoriti, tudi prekričati se da, todá potem se sključi v kakem kotu, boleha in umre. Ti boš

seveda živel dalje, toda tvoje življenje ne bo različno od življenja nemih živali: Ti boš delal, da se nasitiš, in jedel, da boš lahko delal.

Ne usmrti svoje duše! Ona je lačna, hoče jesti, nasiti jo! Siti jo, dokler živiš! Vednost je moč — glej, da jo dosežeš! Denar ti lahko osladi nekoliko trenutkov tvojega življenja, toda šele vednost — da tvojemu življenju smisel in pravo moč. Vednost ti šele podeli pravo vrednost, vednost te bo učila, da se ne boš pred nikomer poniževal, da se ne boš nikdar zatajeval — vednost je zdravje duše.

Ostani zvest knjigi, dokler živiš! Knjiga je najboljši prijatelj, ker te ne goljufa, te ne zapusti in ne izda; kajti najboljši ljudje so shranili v knjigi najboljše, kar so bili imeli v svojih dušah. Knjiga je najboljša zabava, kajti nikdar se ne pusti, da bi se ponižal do živali.

Moj ljubi prijatelj, prišel bo čas, da se poročiš in boš imel družino. Toda tudi tedaj ni prišel tisti čas, da bi smel prenehati s svojim izobraževanjem. Kajti čas beži kakor vihar in kdor ne hiti z njim, zaostane in je ničla, s katero se ne računa. Izobrazuj se dalje in skrbi za izobrazbo svojih otrok! Ne zbiraj zanje denarja, toda žrtvuj tudi zadnji vinar za njih izobrazbo. Nauči jih ponosa, toda samo ponosa vsled izobrazbe. Najsi bodo tvoji otroci karkoliže oni morajo ohraniti v vsakem stanu s ponosno samozavestjo svojo samostojnost, in veruj, da jih potem ne bo nobeno delo poniževalo in noben stan, ki jih preživlja, se jim ne bo zdel manj

vreden. Izobrazba tvojih otrok bo največja dedščina, ki jo zapustiš svojim sinovom, in najlepša dota, ki jo daš svojim hčeram.

Ne daj se uplašiti z nobenim udarcem usode; takega človeka, ki trepeče kakor bilka v vetru, življenje stre. Krepkega moža pa ojači in ga utrdi proti nadaljnim udarcem usode. In šele potem je človek česa zmožen.

Ponovim še enkrat: bodi cel mož, bodi resničen človek! V vseh življenjskih dogodljajih! In drugo pride samo od sebe: Ti boš tudi sin svojega ljudstva, čutil boš, da ti je tvoja narodnost prirojena in da ne moreš biti kaj drugega; ti si ud svojega naroda in kadar ti umreš, bodo živeli za tabo tvoji otroci in za temi njih otroci. Samo tak narod, ki je sestavljen iz takih ljudi, ne bo umrl.

Ali naj ti voščim še srečo na pot?

Sreča! Življenje je dolžnost, živi resno, in videl boš, da te bo oblagodarilo življenje z marsikaterimi prijetnimi trenutki, ki jih imenuješ srečo. Toda ti jasni, srečni trenutki ne leže izven poti življenja, ampak klijejo in poganjajo iz življenja samega! Glej, da boš cel človek in resničen človek...

In meni boš najbolj hvaležen s tem, ako se boš s sivimi lasmi in ob večeru svojega življenja domislil mojih besed ter dejal: „Mož je imel prav.“

nje lista z ozirom na prvi čas in na razne težkoče ni neugodno. Treba je nabrati tudi posameznih naročnikov. Gostilničarji in obrtniki, ki žive od rudarjev, bi se morali naročiti na „Rudarja“ in „Rdeči Prapor“. Najboljšo oporo ima list v Zagorju, Trbovljah in Hrastniku. Idrija pa bi bila lahko mnogo boljše. Priporočam Idriječanom, da se bolj zganajo. Nabirajo naj se tudi oglašajo. Naj se upravnistvu ne zameri, ako opominja za naročnino; saj to je dolžnost upravnistva. Vsekakor pa bi bil list lahko mnogo na boljšem; treba je vztrajneje delati. Kar se tiče uredništva smo storili vse, kar je bilo možno. Ustreglo se je v strokovnem oziru in v izobrazbi. Razjasnjeval se je pomen strokovne organizacije, opozarjalo se je na razvoj rudniške industrije. Povedati pa moram, da se v list še vse premalo dopisuje. Treba je natančno poročati o stvarkah, kaj jih je povzročilo in kako se razvijajo. Treba je tedensko poročati. Saj ni treba pisati bogve kako učeno in pravilno. Pišite čisto po domače, kakor veste in znate: tole se je zgodilo, tale se je ponesrečil, tole v rudniku ni v redu itd. Mi bomo dali pravo obliko. Zlasti poročajte o varnostnih napravah v rudnikih, da se preprečijo razne nezgode! Pišite resnična poročila! Poročanje o vsakovrstnih nedostatkostih pri rudnikih je važno tudi zategadelj, da damo poslancem dovolj gradiva, kadar pride v državnem zboru razprava v korist rudarjem. Preje sem grajal Idriječane, da premalo delajo za list. Sedaj jih hočem pohvaliti; kar se tiče dopisovanja, so Idriječani najmarljivejši. Z listom upam, da ste zadovoljni. List je vaš in zastopa vaše koristi, torej delajte zanj!

Sodrug Sitter (Trbovlje): Revizija pri listu se je izvršila natančno. Pregledalo se je vse od točke do točke glede izdatkov, dohodkov in vsega gospodarskega stanja. Našlo se je vse v najlepšem redu. Z listom samim so res vsi zadovoljni. Ko sem potoval po svojih tajniških opravkih, sem vpraševal rudarje, kako jim list ugaja. Dobival sem povsod povoljne odgovore.

Odposlancem se je tudi predložil o gospodarskem stanju lista račun, ki ga je dobil vsakdo po en izvod.

Sodrug Štravs (Idrija) predlaga, da se izreče urednistvu in upravnistvu lista zaupanje. Se sprejme enoglasno.

Sodrug Malovrh (Hrastnik): Naj se nastavi pri listu tudi upravnik, ki bi opravljal še druga važna dela v rudarskem gibanju. Vršili naj bi se sestanki v svrhu razširjenja lista. Govoriti moram še par besed o zadevi inserata Schicht. Znano je, da je tvrdka Schicht nastopila proti organiziranemu delavstvu. Zato je izdala državna strokovna komisija naročilo, naj konsumna društva kakor noben zaveden delavec ne kupuje mila tvrdke Schicht. In vendar prihaja v „Rudarju“ ta inserat.

Sodrug Čobal (Zagorje): Mi smo storili s tvrdko Schicht pogodbo že preje, predno je proglasila strokovna komisija svoj bojkot. Vsled pogodbe bo prihajal inserat do 17. oktobra. Preje ga ne moremo opustiti, ker bi nas tvrdka Schicht lahko tožila. Podobno se je zgodilo tudi z listom „Glück auf“. Kadar mine določeni rok, oglasa seveda ne bomo priobčevali.

Razvila se je tudi debata zaradi bližnje premembe v uredniškem osebju. Sodrug Sitter je želel, da bi se ta zadeva obravnavala na tej konferenci. Končno se je sprejel naslednji predlog sodruga Sitterja: Nastavljanje urednika in upravnika ter tudi vprašanje glede plač naj se prepusti okrožnemu (reverskemu) odboru. Predlog je bil sprejet enoglasno.

(Konec.)

Ali so bogatini revežem koristni?

To vprašanje je razmotrival angleški zdravnik Charles Hall, ki je živel od leta 1745. do leta 1820. Hall je imel v svojem poklicu mnogo opraviti z revnimi in bednimi ljudmi v Londonu in je tako temeljito spoznal njih pomanjkanje. Hall je prišel do zaključka, da se v človeški družbi množi na eni strani silna beda, na drugi strani pa se kupiči ogromno bogastvo; tisti, ki životarijo v neznočni bedi, morajo trdo delati; tisti pa, ki imajo ogromna bogastva, žive v prijetni brezdelnosti. Zategadelj obstoji med revnimi in boga-

timi ljudmi nepremostljivo razredno nasprotstvo in jasno se pokaže potreba razrednega boja.

V naslednjih vrstah si hočemo v glavnih potezah ogledati Hallova izvajanja. Charles Hall razpravlja takole:

Splošno se je trdilo, da so bogatini revežem prav tako potrebni in koristni kakor reveži bogatinom. Meni se zdi, da se to mneje ne da več opravičiti. Poglejmo si samo, kaj stori revež za bogatina in kaj bogatin za reveža!

Revni mož naredi s svojim delom skoro vse kar bogatin je, pije in oblači; revež mu postavi hišo, kjer stanuje, in mu sploh stori vse, karkoli bogatin ima in uživa, kajti zemlja bi rodila le malo plodov brez človeškega dela.

Kaj pa naredi bogatin takega, kar bi koristilo revežu? Prav ničesar. Toda on da denar, da si revež lahko nakupi potrebščin. Toda denar ne ustvari nič novega, ampak samo premenja lastnika tistih stvari, ki jih je ustvarilo delo. Denar stvari enemu vzame, drugemu jih pa dá. Mislimo si ladjo daleč kje na širokem morju. Mornarji in popotniki se boje, da ne bodo imeli dovolj živil, predno dospo v pristanišče. Zategadelj bodo dobivali ljudje na ladji vsak dan manjše množine jedil. Na ladji se nahaja tudi imeniten bogataš, ki ima denarja dovolj. Ta ponudi enemu izmed mornarjev večjo vsoto denarja, če mu prepusti svoj delež. Mornar je zadovoljen, da gospodu svoj delež in vzame denar. V tem slučaju je vzel denar bogataša enemu toliko, kolikor je dal drugemu, torej ni ustvaril nič koristnega. Z ladjo lahko primerjamo zemljo, ki ima določeno množino življenskih potrebščin.

Ako bi se ne ustanovilo na zemlji gospodarstvo denarja, tedaj bi bila vsa stvar kaj preprosta. Bogatin bi ne mogel revežu ničesar dati, razven tega, kar bi si bil pridela z lastnim delom. Toda denar zakrije in potvari ves pojav, kakor se vrši v resnici: s tem, da da bogatin denar, se zdi, kakor da bi dal življenske potrebščine same. Denar je torej samo sredstvo za to, da se ljudstvo vara in slepi.

Bogatin pravzaprav ničesar ne more dati revežu. Denar in kruh, ki si ga kupi revež za denar sta plod reveževega dela. Bogatin ničesar ne pridela, kar je potrebno za življenje. Delo reveža dvigne iz temnih globin zlato in srebro in pridela ter izdela vse življenske potrebščine. Čeprav bi ne bilo nič zlata ali srebra in čeprav bi ne bilo nič bogatinov, vendar bi lahko vsi ljudje živeli; nasprotno pa bi od samega zlata in srebra umrli lakote.

Čeprav bogatin ničesar ne pridela in ničesar ne izdela, vendar porabi mnogo, mnogo več kakor revež. In čudno je, da je mnogo ljudi, ki smatrajo bogatine za koristne človeški družbi ravno zaradi tega, ker imajo toliko izdatkov.

Zavedati se moramo, da nam večino življenskih potrebščin ne nudi zemlja, ampak da je zanje potrebno trdo delo človeških rok. Da dobimo življenskih potrebščin, je torej treba zemlje in človeškega dela; ako le enega izmed obojega ni, tedaj ne moremo dobiti življenskih potrebščin.

Bogatin torej revežu ne koristi ne prav nič; tista korist je samo navidezna. Saj mu je vse bogastvo in vse blagostanje ustvaril revež s svojim napornim delom, za kar mu je dal bogatin mnogi manj, kakor je bilo delo vredno. Treba je torej vso stvar globlje premisliti in vse dobrote bogatašev do revežev se razblinijo v nič.

Mednarodni izkoriščevalci,

Mednarodnost prodira naprej. Drugače tudi biti ne more; kapitalizem sam sili k temu.

Boj proti mednarodnemu kapitalu mora biti mednarodni. Vsi delavci te ali one narodnosti, te ali one vere ga morajo voditi. Treba je spoštovati narodnost svojega tovariša. Kdor si Slovenec, ostani Slovenec, ker je to naravno in samoposebi umevno. Od svojega naroda odpadajo le slabiči, ljudje, ki imajo malo duševne sile. Tak človek, ki je zatajil svoj jezik in svoje narodno pokolenje, ni ustvaril še nikdar ničesar resnično velikega; tak človek je majhen in ni mnogo vreden.

Toda nikakor pa ne gre, da bi preziral delavec narodnost svojega tovariša. To je malen-

kostno in tudi nesmiselno ter ogromno škoduje delavstvu v boju proti mednarodnemu kapitalizmu. Kapitalisti se združujejo mednarodno, a vendar nobeden ne zataji svoje narodnosti. Tako se morajo združevati tudi delavci.

Mednarodnost torej prodira zmagonosno naprej. Ne prodira pa samo v vrstah zavednega proletarijata, ampak tudi v vrstah meščanstva samega.

Vsako leto se vrše razni mednarodni zbori, kamor prihaja meščanstvo vsega sveta iz najrazličnejših narodov. Tako smo doživeli mednarodna zborovanja raznih učenjakov, protimilitaristov, praktičnih socialcev in mnogo drugih. Saj to je tudi naravno in pametno.

Ako imajo kaka načela in nazori po vsem svetu in med različnimi narodi svoje zagovornike in zastopnike, tedaj se morajo združiti z ozirom na dosego in udeleževanje skupnih ciljev vsi tisti ljudje, ki streme po njih. Socializem ima svoje pristaše po vsem svetu in med vsemi narodi; boj socializma gre proti kapitalizmu, ki je mednarodni in se tudi združuje mednarodno. Iz tega sledi z železno nujnostjo, da se morajo združevati socialisti vsega sveta in vseh narodov, ako hočejo zmagati v boju proti kapitalizmu. Zato pa še ni treba, ako gre slovenski delavec roko v roki z nemškim ali italijanskim delavcem proti kapitalizmu, da bi ta delavec nehal biti Slovenec.

Vedno bolj se uveljavlja v razrednem boju načelo mednarodnosti. Tako je prišlo pred kratkim poročilo, da so izprožili italijanski podjetniki misel, naj se bi ustanovila mednarodna organizacija kapitalistov. Ta novica je osupnila samo tiste, ki so bili slepi za razvoj sedanjega gospodarskega življenja in ki niso zadosti pozorno opazovali dogodkov zadnjih velikih gospodarskih bojev, kakor sta bila švedski in nemški izpor.

In sedaj so izgovorili italijanski podjetniki novo geslo: Podjetniki vseh dežel, združite se! Klic je padel na plodovita tla. Že je vse pripravljeno, da se ustanovi mednarodna podjetniška izkoriščevalnica.

Pomednarodenje boja proti delavstvu je jako pomembno dejstvo. Vsa družba se cepi bolj in bolj v dvoje velikih nasprotnih taborov: v buržoazijo in proletarijat. Z neizprosno doslednostjo bo šel razvoj človeške družbe v tej smeri, da bo stala na eni strani majhna množica velikokapitalistov, ki bodo uničili vse majhne kapitaliste in s temi seveda tudi vse srednje premožne in boljše sloje človeške družbe na drugi strani pa bo temnela nepregledna množica milijonov proletarijata, izstradanega in izkoriščanega. Tedaj pa, ob vrhuncu bede in stiska, bo napočil tudi dan odrešenja.

Mednarodno organizirani izkoriščevalci bi delavcem lahko ogromno škodili, ako bi jim delavstvo ne stopilo nasproti z mednarodno organizacijo. Mednarodna delavska organizacija je prvi pogoj za uspeh delavskega gibanja.

Enaindvajseti mednarodni zbor rudarjev.

Poročali smo že na kratko o letošnjem mednarodnem zboru rudarjev. Podati hočemo obširnejše poročilo, ker so ti zbori velike važnosti za mednarodno gibanje rudarjev.

Letošnji mednarodni zbor rudarjev se je otvoril dne 8. avgusta dopoldne v Maison du Peuple (Ljudskem domu) v Bruselju. Prvič so poslali svoje zastopstvo na mednarodni zbor holandski rudarji, ki so se organizirali še le pred kratkim. Avstrija se letošnjega zbora ni udeležila, ker se udeleži zbora le vsako drugo leto. Tudi Nemčija je poslala le majhno zastopstvo. Najbolj je zastopana Angležka, tako da ima pretežno večino.

Angleški poslanec Edwards, član delavske stranke, najprej pozdravi vse udeležence kot predsednik mednarodne rudarske Unije. Mednarodna rudarska Unija praznuje v tem letu enaindvajseto leto svojega obstanka. V majhni belgijski rudarski vasi se je sešel prvič mednarodni zbor rudarjev. Še živi nekaj veteranov iz tiste stare dobe, ki delajo skupno z mlajšimi na to, da bi se rudarjem izboljšalo življenje, da bi se skrajšal

delovni čas in bi bilo delo v jamah varnejše, ter da bi dobili rudarji zadostno pokojnino.

Maroill (Belgija) je pozdravil odposlanec v imenu belgijskih rudarjev. Pred enaindvajsetimi leti nismo bili nič, danes smo dosegli velike uspehe. Po dolgem trudu se je sklenila v Belgiji postava, ki določuje devetinpolti delovni čas. V letu 1912 pa se bo uvedel povsod v jamah deveturni delovni čas: vožnja noter in ven je uračunana. Še vedno pa imamo cilj, da dosežemo osdmurni delovni čas. Pripravlja se tudi predloga o postavnih uvedbi starostnega in onemoglostnega zavarovanja.

Goniaux (Francoska) povdarja, da se rudarji niso združili samo zato mednarodno, da bi varovali svoje koristi, ampak tudi zato, da izrazijo na ta način misel mednarodnega bratstva. Mi vemo, da si moramo osvojiti v kapitalistični družbi postojanko za postojanko. Mi vzamemo sleherno pridobitev, nikakor pa ne opustimo stremljenja po končnem cilju.

Angležka si je že osvojila postavnih osemurni delovni čas. Toda kapitalisti so skušali odgovoriti na to s tem, da so zmanjšali zaslužke. Tako moramo biti vedno pripravljeni. Angležka, Francoska in Nemčija izdaja milijarde za bojne ladje in vojsko in vedno bolj se oborožujejo vse države. Mi moramo z vsemi silami vplivati na naše vlade, da se izjavijo za splošno razorožitev. (Živahno pritrdjevanje.)

Schröder (Nemčija) se pridruži tem izvajanjem in opozarja na težke boje, ki jih morajo vojevati nemški rudarji. Vse je zdaj pripravljeno za volitev postavno določenih varnostnih mož, ki se bodo volili dne 2. septembra. Prostovoljno delavci ničesar ne dobe, vse si morajo šele priboriti. Mi še davno nismo ob cilju. Toda zavedamo se, da bomo zmagonosno izvolevali svoje cilje v blagor vsega človeštva. (Viharno pritrdjevanje.)

Ko so se izvršile volitve za uredniško in volitveno komisijo, se je odgodilo zborovanje na terek.

Prvi predmet stvarnim posvetovanjem na zboru je bila zahteva **delavskih nadzornikov**.

Resolucija nemške delegacije zahteva „od delavcev voljene in od države plačane jamske nadzornike, ki morajo imeti pravico nadzorovati jamo, kadarkoli sami hočejo ali zahtevajo delavci“.

Angležka resolucija se je omejila na zahtevo, da naj se zviša število nadzornikov, ki naj jih voli delavstvo.

Husemann (Nemčija) spominja na veliko nezgodo v Radbodu. Izmed 350 rudarjev, ki so bili izgubili v novembru leta 1908 svoje življenje, jih je pokopanih šele 118, in vprašanja je, ali bodo kdaj odkopali ostale. Pravda proti strokovnemu listu „Bergarbeiterzeitung“ se bo vršila meseca decembra in tam se bo temeljito preiskalo, kdo je kriv. Postopanje proti obratnemu vodji še ni končano. Leto 1909 je minilo brez večjih nezgod; vendar se je dogodilo čez 100.000 nezgod, med temi 12.770 težkih in smrtnih. Nova postava je dala delavcem uvedbo varnostnih mož, toda ta naprava, ki je mislil z njo minister Delbrück pridobiti srca rudarjev, je povsem nezadostna. Varnostnim možem so roke zvezane; samo v navzočnosti uradnikov smejo v jamo. Vsa stvar izgleda precej tako, kakor da bi se nameravala sto napravo zvaliti krivda radi morebitnih nezgod na delavske nadzornike; kljub temu pa se bodo delavci poslužili te naprave in bodo opozarjali javnost, da po možnosti prepreči velike nevarnosti v rudniku. (Živahno pritrdjevanje.)

Brace (Angležka): Angležka resolucija ne prisoja preveč važnosti zahtevi, da bi si delavci sami volili svoje nadzornike. Za nas je glavna stvar, da se pomnoži število delavskih nadzornikov. V angleških rudnikih imamo vsako leto 1000 smrtnih nezgod. Vsako leto se dogodi 140 — 150.000 nezgod; v to število pa uračunamo samo tiste nezgode, kjer se morajo zdraviti ponesrečenci dalje kakor en teden. Vsled tega ogromnega števila nezgod zahteva po večji varnosti v rudnikih ni strankarsko-političnega, ampak občečloveškega pomena. Imamo upanje, da dobimo večje število delavskih nadzornikov. Rudarji tvorijo osrednje modernega proizvodnje in izdelovanja, zato imajo pravico, da se jim varuje življenje in zdravje. (Živahno pritrdjevanje.)

Cordier (Francoska): Po nezgodi v Courrieres se je rudniško nadzorstvo na Francozkem mnogo izboljšalo. Samostojnost delavskih nad-

zornikov, njih nedvisnost od jamske uprave je zagotovljena; ti od delavcev voljeni nadzorniki tudi pazijo na izvrševanje postave iz leta 1900 — otroško delo v rudnikih — in postave iz leta 1905 — skrajšanje delovnega časa v jami. Prav tako imajo tudi v svoji oblasti nadzorovanje zdravstvenih razmer med rudarji. (Pritrdjevanje.)

Ballas (Belgija): Belgijska postava v jamskem nadzorstvu iz leta 1897 nikakor ne zadovoljuje, zlasti v tem oziru ne, kako se imenujejo delavski nadzorniki. Minister jih imenuje na podlagi listine, ki mu jo predložijo trgovski in industrijski sveti; ti sveti so sestavljeni iz polovice delavcev. Seveda se ti dve skupini nikdar ne zedinita v skupni listini in tako pošljeta vsak svojo. Minister se navadno ozira na listino podjetnikov. Rudarji zato nimajo pravega zaupanja v te nadzornike, zlasti ne, ker smejo iti v jamo le v družbi z uradnikom. Upanje na izboljšanje imamo samo tedaj, ako se izvede nemška resolucija. (Živahno pritrdjevanje.)

Elfers (Holandija): Holandsko rudništvo, katerega delavci so letos prvič tu zastopani (pritrdjevanje), je še mlado, vendar pa je število nezgod že precej veliko. Leta 1906 se je uvedel rudniški pravilnik, po katerem naj bi se pečali delavski nadzorniki z varnostjo in zdravstvenimi razmerami v jami. Toda ta uvedba se je izvedla jako nedostatno. Rudniško nadzorstvo se često izroči splošnim obrtnim nadzornikom, ki o rudništvu prav ničesar ne razumejo. To vprašanje holandski rudarji v sedanjem času temeljito razmotrivajo; v kratkem času bomo stopili pred državni zbor s predlogi v smislu nemške resolucije. Nemška resolucija je natančnejša in temeljitejša, zato zasluži, da se je bolj upošteva kakor angleško. (Živahno pritrdjevanje.)

Avramov (Bolgarija): Tudi bolgarski rudarji so prvič tu. (Pritrdjevanje.) Naša organizacija je mlada, toda jako delavna. Pri nas je vse še hudo. O delavskih nadzornikih niti govora ni. Mi imamo nadzornike, ki morajo paziti na izvedbo postave o otroškem in ženskem delu, toda imenuje jih minister. Samo nemška resolucija nam lahko zadosti. Nikdar se ne sme prepustiti katerikoli vladi izbor jamskih nadzornikov. Najboljši varuhi delavskih koristi so delavci sami. (Bravo!) Angleški odposlanec je dejal, da vprašanje o varnosti v jami ni politično in ni strankarsko, ampak občečloveško. Ta trditev se mi ne zdi povsem resnična; to vprašanje je bilo vedno politično in strankarsko. Edina gotova pomoč za delavce je smotrna delavska stranka. (Živahno pritrdjevanje.)

Angleži so nato umaknili svojo resolucijo. Nemška resolucija je bila sprejeta enoglasno.

Kako se godi rudarjem.

Kaka beda je prišla med rudarje in delavce sploh vsled silne draginje in nezadostnih zaslužkov, o tem priča naslednje pismo, ki ga je pisal neki rudar iz Fohnsdorfa poslancu sodrugu Muchitschu:

Všem socialnodemokratskim državnim in deželnim poslancem! Jaz ne morem drugače, kakor da pridem s prošnjo, naj vsi poslanci zahtevajo od vlade, da odpomore draginji živil, najsi vlada hoče ali ne. Čeprav sem boljši delavec in imam le majhno družino in precej stranskih zaslužkov, vendar se mi često bridko stori, da si ne morem privoščiti ob prostem času niti za malico koščka klobase ali sira, da ne bi primanjkovalo pri gospodinjstvu. O novi obleki sploh ni govora. Govedina je od 1. avgusta dalje po 1 K 60 vinarjev. Stare krave in volc so tu v Fohnsdorfu in okolici že vse pojedli. Ker je bila košnja boljša kakor druga leta, morajo kmetje živinorejo zopet urediti, ker so jo par let sem močno poslabšali. Mesarji se že sedaj pritožujejo, da ni dobiti nobene živine, in dostikrat sta si že dva mesarja morala deliti eno telo, da sta lahko zadovoljila svoje odjemalce. Dragi poslanci! Prosim Vas vse, zlasti gospoda Muchitscha, da bi vendar našli kako pot, zakaj jaz ne bom preslišal klica naših poslancev. Končno rajše v boj kakor od lakote umreti.

S spoštovanjem. (Sledi ime.)

Fohnsdorf, dne 5. avgusta 1910.

Tako daleč so torej dovedli meščanski poslanci, ki so odklonili vse predloge socialnode-

mokratskih poslancev proti draginji in prepustili agrarcem neomejeno gospodstvo. Ti ljudje se ne zmenijo prav nič za bedo proletarijata!

Rudarska stavka v Ameriki.

Že peti mesec trpi stavka rudarjev v državi Illinois. Povsod drugje so se kapitalisti vdali, samo v državi Illinois hočejo stavko upropastiti. V ta namen uporabljajo vsa sredstva, da bi zanesli med stavkujoče razpor in neednost. Med stavkujoče rudarje so pošiljali najete agente, da so delavce hujskali in ščuvali, češ, da ni pravično, ker plačuje unija podporo z nakaznicami, ki so veljavne samo za živila. Obrekovali so, da glavni odborniki unije v državi Illinois, nočejo miru in sprave; odbornikom pa so pretili z ječo in vislicami.

Vse te kapitalistične spletke so rodile velik uspeh: stavkujoči rudarji so složni in edini v tem ogromnem gospodarskem boju. Med njimi ni nobenega Judeža.

In to dejstvo boli in skli kapitaliste, ker uvidevajo, da se njih upi in nade čimdalje bolj izgubljujejo v daljavi.

Da kapitalisti ne bodo strli stavke složnih rudarjev, o tem so se lahko uverili pred kratkim časom. Glavni odbor Unije rudarjev v Ameriki je sklenil s kapitalisti pogodbo. Rudarjem pa pogodba ni ugajala, zato so jo s splošnim glasovanjem zavrnili. Obenem je nastalo proti predsedniku Unije veliko ogorčenje, ker je hotel skleniti mir na svojo pest. Rudarji so sklicali po mnogo mestih zborovanja in ostro protestirali proti predlogom; zahtevali so, da mora predsednik Lewis odstopiti.

Stavka trpi torej dalje. Da je bila indiano-polska pogodba, ki so jo sklenili kapitalisti s predsednikom Unije Lewisom, za rudarje le majhne koristi, je razvidno iz tega, ker so se kapitalistični listi navdušeno ogrevali zanjo.

Nad 70.000 organiziranih rudarjev je v državi Illinois. Ako bi ti tisoči rabili volilni listek sebi v korist in bi glasovali za socialistične kandidate, tedaj bi se kapitalistom hlače tresle in priznali bi hitro vse zahteve rudarjev. Kajti le s skupnim delom na gospodarskem in političnem polju bodo dosegli delavci svoj cilj.

Dopisi.

d Trbovlje. V nedeljo dne 28. avgusta se je vršil v Trbovljah na vrtu gospoda Božiča javen ljudski shod, ki se je pečal z draginjo, slabimi plačami in z razmerami v bratovski skladnici. Udeležila se ga je ogromna množica delavcev. Predsedoval je sodrug Sitter. Prvi je govoril sodrug Kratochvil iz Češkega, ki je prišel namesto zadržanega poslanca Cingra. Pečal se je s slabimi plačami rudarjev, ki so povsem nezadostne v sedanjih draginji. Priporočal je, naj se delavci organizirajo tako, kakor se organizirajo podjetniki proti njim, to je brez ozira na vero in narodnost. Ako bo storil vsak rudar svojo dolžnost in se organiziral, tedaj mora zmagati delavstvo. Za njim je govoril sodr. Etbin Kristinn. Dejal je, da zasluži angleški delavec v enem dnevu toliko, kakor slovenski delavec ves teden. Angleški delavec hoče imeti po dvakrat na dan toliko mesa, da se ga naje dosita. In vendar se je godilo pred petdesetimi leti angležkemu delavcu še slabše, kakor se godi danes slovenskemu. Da so se razmere toliko izboljšale, se imajo zahvaliti samo organizaciji. Med slovenskimi delavci je mnogo takih, ki pravijo: „Ne morem se organizirati in plačevati prispevkov, ker imam slabo plačo.“ Angleški delavec pa je dejal; Ravno zato se bom organiziral, ker imam slabo plačo, da bom s pomočjo organizacije dosegel boljšo plačo. Angleški delavci so se po tem tudi ravnali in so dosegli veliko moč in z močjo take delavske razmere, kakor jih pri nas davno ni. Treba se strokovno organizirati, treba pa je brati in plačevati politične liste, kakor „Rdeči Prapor“. Da so danes živila tako draga, kriva je vlada, ki ima svojo oporo v meščanskih poslancih državnega zbora. Kaj pomaga, ako je v državnem zboru čez osemdeset socialno-demokratskih poslancev, ko pa njim nasprotuje čez 350 meščanskih poslancev. Volilci morajo agitirati in razširjati socializem povsod, da pride v državni zbor dovolj delavskih poslancev. Nato je govoril sodrug Štravs iz Idrije. Dejal je, da niso danes vse bratovske skladnice vredne prav nič. Delavce goljufajo in sleparijo za njih pravice, kjer morejo. Da pridejo delavci tem razmeram v okom in da sploh dosežejo svoje zahteve, naj se strokovno organizirajo. Za tem je

govoril sodrug Čobal, ki je ostro napadal paševstvo ravnatelja Heinricha. Priporočal je delavcem pogum in vztrajnost. Končno besedo je izpregovoril sodrug Sitter, ki je opozarjal na bližnje volitve v bratovsko skladnico in na ravnatelja Heinricha prizadevanja, da bi ne bil voljen noben socialni demokrat v odbor. Trboveljska bratovska skladnica še danes škoduje delavstvu, kjer le more. Kako bo šele potem, ako bi ne imeli delavci odločnih zastopnikov. Opominja delavce, da volijo v lastni blagor le tiste može, ki jim jih bo priporočala strokovna organizacija. Nato se je lepi shod zaključil.

d Zagorje ob Savi. Porotna obravnava proti zagorskemu dopisniku „Slovenskega Naroda“ se je preložila na dan 9. septembra.

Razne stvari.

r Rudniška nezgoda. Iz Londona poročajo: V bližini rudnika Garforth (Angleška) je bilo v kripi (šali) dvajset delavcev. Vrv se je pretrgala in s kripo vred je padlo vseh dvajset delavcev trideset metrov globoko. Šest delavcev je bilo tako težko poškodovanih, da nimajo mnogo upanja zanje. Osem delavcev je dobilo lahke poškodbe.

r Angleškega sodnika mnenje o stavkokazih. Neki londonski sodnik je v svoji razsodbi takole označil stavkokaze: „Za člane strokovnih društev je stavkokaz tisto, kar je izdajalec za svojo deželo, in čeprav lahko oba v težkih časih mnogo koristita eni izmed borečih se strank, vendar sta zaničevana od vseh, kadar se sklene mir. Stavkokaz je vedno zadnji, kadar gre za to, da bi pomagal, toda za pomoč prosi vedno prvi. Stavkokaz dela samo za svojo korist, za denar in lastno korist bo prodal svoje prijatelje, svojo družino in svoj narod. Z eno besedo, on je izdajalec, ki proda svoje tovariše, nazadnje pa ga zaničujejo vse stranke; on je sovražnik samega sebe, sedanjega in bodočega časa“. Ta sodnik je s temi besedami dobro označil izdajsko obrt stavkokaztva.

Kaj pomaga dobra kuha,
Če si bolnega trebuha!
Na želodcu ni bolan

Ta, ki vživa

12-4

Najboljše krepčilo želodca!

Sladki in grenki.

Ljudska kakovost liter K 2-40

Kabinetna kakovost . . . 4-80

Naslov za naročila: „FLORIAN“, Ljubljana.

Postavno varovano.

Občno konsumno društvo v Zagorju

prodaja specerijsko in manufakturno blago po najnižjih tržnih cenah, daje koncem vsacega leta še dividende članom, član lahko postane vsak. Vstopnina 2 kroni, delež 40 kron, ki se ga lahko plača po obrokih.

9-6

W. Blüh

Gradec, Leonhardstraße 12.

Zaloga vsakovrstnega usnja

na drobno in debelo. 12-5

Priporoča se gospodom čevljarjem in konsumnim društvom za naročila usnja in vseh čevljarskih potrebščin. Naročila se :: izvrše solidno in takoj. ::

Amalija Rosi v Zagorju.

Trgovina z vinom

na debelo od 56 litrov naprej. — Priporoča raznovrstna vina po najnižjih cenah.

V Trbovljah se dobiva moje vino pri gospodu Anton Pučevalšek. 3-1

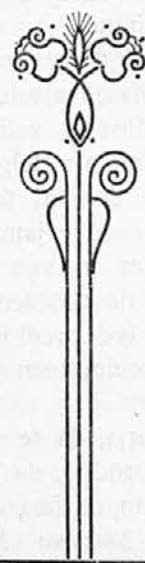

Mlado in cvetoče,
zdravo in veselo

nemore ostati nobeno deklet in nobena gospodinja, katera se mora mučiti leta in leta v kuhinji in v gospodinjstvu pri pranju in umivanju s slabim milom. — Pri parabi

Schicht-ovega
mila

se varuje roke in doseže hitro, brez truda in napora snežno belo perilo.

Občno konsumno društvo v Trbovljah

se priporoča svojim članom

za nakupovanje vseh življenskih potrebščin kakor tudi manufakturnega blaga po najnižjih cenah. ::

Občno konsumno društvo v Idriji

9-6

priporoča svojim članom bogato zalogo vsakovrstnega blaga. Društvo ima na izbiro moške narejene obleke po najnovejši modi, ženskega blaga vsake vrste, slamnike za moške in otroke itd. Vse po jako nizki ceni. Pridite in kupujte, kajti v lastni prodajalni ste najbolje in najcenejše postreženi!

! Prva žgalnica !

Brata Wortmann

Šušak

priporočata svoje lastne izdelke.

Naročila na žganje, likerje, konjak se vrše ceno in takoj.

Zastopnik:

8-2

Franc Remic, Ljubljana.

Izdelovanje drož.

Edina narodna tvrdka te stroke, opremljena z najnovejšimi stroji.

Gospode pekarje, molarje in trgovce vabim, da pri meni poskusijo drože domačega izdelka.

Od štirih kilogramov naprej pošiljam po pošti franko.

Prva ljubljanska izdelovalnica
žitnih drož

Maks Zaloker,
Ljubljana.

10-5

Priporočamo našim
-- gospodinjam --

== iz EDINE Slovenske Tovarne v Ljubljani. ==

Izdajatelj in zalagatelj Ignacij Sitar in Martin Repovš. — Odgovorni urednik M. Čobal v Zagorju. — Tiska Učiteljska tiskarna v Ljubljani.

KOLINSKO CIKORIJO!